

Metodický list cvičného učitele souvislé pedagogické praxe

Významnou součástí příprav na budoucí povolání učitele studentů Přírodovědecké fakulty UP v Olomouci jsou pedagogické praxe u cvičných učitelů na SŠ nebo ZŠ, a to v předmětech své kombinace podle studijního zaměření na některém typu střední školy, na nižším stupni gymnázia nebo na 2. stupni ZŠ.

Praxe probíhají na fakultních nebo vybraných školách, které svým kvalifikovaným personálním obsazením, technickým vybavením a celkovou úrovní výchovně vzdělávacího procesu vyhovují požadavkům fakulty na odbornost a didaktickou erudovanost cvičných učitelů. Předpokladem pro vedení praxe studentů je ochota vedení školy i učitelského sboru podílet se na praktické přípravě budoucích pedagogů. Síť škol a výběr učitelů zajišťuje po vzájemné dohodě Kabinet pedagogické přípravy PpF UP (dále jen KPP).

V průběhu praxí by student měl:

- ❖ získat základní orientaci v organizaci práce a provozu školy;
- ❖ orientovat se v pedagogické dokumentaci (školní řád, třídní kniha, třídní výkaz, pravidla a normy při práci v laboratořích a odborných učebnách aj.);
- ❖ seznámit se ŠVP školy, a to vzhledem k mezipředmětovým vazbám nejen s částmi, které se týkají studovaných aprobačních předmětů;
- ❖ seznámit se s prací třídního učitele a předmětové komise;
- ❖ v průběhu realizace náslechnů a výstupů rozvíjet své odborné znalosti a didaktické dovednosti potřebné pro budoucí profesi učitele;
- ❖ získat zkušenosti s přípravou výuky a realizací vyučovací hodiny;
- ❖ výuku konstruovat podle jasně a srozumitelně formulovaných cílů, a to i s ohledem na individualizaci žáků;
- ❖ při expozici nového učiva volit přiměřené metody a formy výuky;
- ❖ vhodně strukturovat učební látku, správně časově rozvrhnout vyučovací hodinu a zajistit tak přiměřené tempo výuky;
- ❖ systematicky sledovat a hodnotit efektivnost svých postupů;
- ❖ objektivně hodnotit výkony žáků, mimo sumativního využívat i formativní hodnocení;
- ❖ tvořit a využívat didaktické testy;
- ❖ při výuce využívat příkladů dobré praxe, vhodně pracovat s prekoncepty žáků z reálných situací;
- ❖ rozvíjet komunikační dovednosti;
- ❖ podporovat aktivní spolupráci mezi žáky;
- ❖ pohotově reagovat na odpovědi žáků a správně je analyzovat;
- ❖ osvojit si techniky mluveného projevu, zejména formulace kladených otázek;
- ❖ učit se zvládat a pohotově řešit kázeň ve třídě a dokázat udržet pozornost žáků;
- ❖ podporovat efektivní práci celé třídy;
- ❖ vyvarovat se odborných chyb důkladnou přípravou na vyučovací hodinu;
- ❖ věnovat dostatečnou pozornost shrnutí učiva;
- ❖ motivovat žáky k osobnostnímu rozvoji;

- ❖ využívat nejrůznější nástroje k rozvoji matematické, čtenářské, sociální, přírodovědné, informační a jazykové gramotnosti;
- ❖ využívat moderní učební pomůcky;
- ❖ hodnotit objektivně práce žáků a správně reagovat na jejich oprávněné potřeby;
- ❖ zvládnout základy on-line výuky, např. prostřednictvím MS Teams, ZOOM, Google-Classroom, Skype aj.

Jaké požadavky by měly být splněny ze strany vedení fakultní či vybrané školy pro praxi studentů:

- ❖ cvičný učitel má alespoň tříletou praxi na škole a je aprobovaný pro obor, v němž bude vést praxi studentů;
- ❖ škola je schopna zajistit studentovi základní podmínky pro vykonávání praxe:
  - pracovní místo ve sborovně nebo v kabinetě;
  - požadovaný počet hodin hospitací u aprobovaných učitelů;
  - dostatečný počet výstupů;
  - umožnit studentům:
    - uplatnit vlastní přístup k výuce;
    - využívání AVT, internetu a učitelské knihovny;
    - kopírování výukových materiálů;
    - tandemovou výuku se zkušeným pedagogem, nejlépe na počátku praxe
    - účastnit se dozorů a dalších činností učitele;
- ❖ výuka by měla probíhat po celou dobu praxe;
- ❖ pokud má student 2 aprobační předměty, sestavit mu rozvrh pokud možno tak, aby oba předměty pokryly stejnou měrou celou dobu praxe;
- ❖ z důvodu studentovy sebereflexe umožnit mu výuku minimálně v jedné třídě souvisle po celou dobu praxe.

Jaké jsou povinnosti studenta na praxi:

- ❖ dostavit se v den zahájení praxe nejpozději v 7,40 hod. do příslušné školy, ohlásit se řediteli školy (případně jeho zástupci) a následně kontaktovat cvičného učitele;
- ❖ dodržovat pracovní dobu ve škole – příchod nejpozději v 7,45 hodin a odchod podle požadavků a rozvrhu cvičného učitele;
- ❖ v případě onemocnění je nutno se ve škole řádně omluvit a změny nahlásit vedoucímu učiteli praxe (didaktikovi) z oborové katedry;
- ❖ provést předem stanovený počet náslechlů a výstupů, po splnění této povinnosti může využít i předmětů blízkých oborům své aprobační;
- ❖ dohodnout s vedoucím učitelem praxe harmonogram hospitací a výstupů, svůj rozvrh ihned zaslat příslušnému didaktikovi;
- ❖ dbát školní hygieny s důrazem na dodržování pravidel ochrany před virovou a bakteriální infekcí (dezinfekce, rozestupy, přezouvání, kontrola prostředí třídy, atd.); *)
- ❖ dbát na vhodnou úpravu svého zevnějšku;
- ❖ seznámit se formou náslechlů se třídami, kde bude vyučovat, pohovorem, případně prostudováním dokumentace žáků si ujasnit jejich osobní problémy, zdravotní stav;
- ❖ vyzkoušet si práci se žáky se specifickými poruchami či žáky talentovanými, skupinovou práci, tandemovou výuku aj.;
- ❖ všimnout si klimatu ve třídě a vztahů mezi žáky, učiteli a vedením školy;

- ❖ na základě didaktické analýzy a podle pokynů cvičného učitele praxe zpracovat přípravu na vyučování s jasně a srozumitelně formulovanými cíli;
- ❖ přípravu předložit cvičnému učiteli praxe před výstupem a následně po výstupu provést se cvičným učitelem rozbor hodiny a provést sebereflexi své práce;
- ❖ podílet se na všech činnostech školy:
  - vykonávat dozor o přestávkách;
  - zapojit se do projektů a organizace soutěží;
  - využít možnosti v oblasti dalšího vzdělávání učitelů;
  - vypomoci cvičnému učiteli s opravami písemných prací, zhotovováním pomůcek apod.;
- ❖ během praxe zpracovávat podklady pro své portfolio ke SZZ z pedagogické způsobilosti:
  - charakteristiku školy;
  - zápisy z náslechnů a přípravy;
  - zpracování případové studie zvolené problematiky;
  - vlastní hodnocení praxe.

Úkoly cvičného učitele v průběhu praxe

Vedení praxe klade na cvičného učitele velké nároky. Přestože se studentem projedná přípravu hodiny, realizace někdy nesplní jeho očekávání, poněvadž student nezvládne splnit cíle hodiny, má problémy s časovým harmonogramem, silou hlasu, pohybem po třídě, neumí vyřešit kázeňské problémy. Přesto je praxe pro přípravu budoucího učitele nenahraditelná a cvičný učitel by měl pomoci svým citlivým přístupem ke studentovi překlenout začátečnické nedostatky a neodradit ho od budoucí učitelské profese. To ovšem neznamená, že mu bude tolerovat nedůslednost, povrchnost a formálnost v práci. Pokud není s prací studenta spokojen, musí po něm vyžadovat nápravu, v závažných případech by se měl spojit s vedoucím učitelem praxe (didaktikem) příslušné katedry. Učitel by měl sice studentovu přípravu řídit, ale na druhé straně by mu měl poskytnout určitou míru volnosti při volbě strategií výuky a nevnučovat mu svůj přístup k výuce. Velkou péčí by měl cvičný učitel věnovat evaluaci hodiny, kterou je student povinen zapsat pod přípravu a vyvodit z ní důsledky pro vlastní práci v následujících hodinách.

Návrh (přehled) činností:

- ❖ sestavit se studentem harmonogram výstupů a náslechnů;
- ❖ seznámit studenta s dokumentací třídy, ŠVP a osnovami předmětu, se způsobem zápisu výuky do třídní knihy;
- ❖ sdělit požadavky na organizaci praxe (pracovní doba, určit pracovní místnost a zajistit místo apod.);
- ❖ zapojit studenta do činností souvisejících s provozem školy – dohledy na chodbě, v šatně nebo ve školní jídelně, kontrola prostředí třídy v době výuky a úklidu třídy v poslední vyučovací hodině, zajištění dozoru při odchodu do šaten, upozornit na bezpečnost, umístění lékárničky a zápis o úrazu, pitný režim, případně jiné pokyny v programu Zdravá škola apod.; *)
- ❖ seznámit studenta se specifickými zvláštnostmi tříd, v nichž bude vyučovat a upozornit ho na žáky se specifickými vzdělávacími potřebami;
- ❖ napomoci studentovi radou pro zvládnání kázeňských problémů;
- ❖ seznámit studenta s požadavky k výuce, předat mu své cenné zkušenosti při zadávání tématu výstupu;

- ❖ zkontrolovat studentovu přípravu před výstupem, a pokud to lze, stvrdit ji svým podpisem;
- ❖ umožnit studentovi realizaci výstupů s uplatněním vlastních tvůrčích přístupů a interaktivních metod;
- ❖ umožnit studentovi využití AVT, pomůcek a učebnic;
- ❖ provést rozbor výstupů se studentem, zhodnotit jeho výkon a upozornit ho na nedostatky, předložit návrhy, jak chyby odstranit;
- ❖ v případě hrubého narušení praxe ze strany studenta (neomluvená nepřítomnost, pozdní příchody, neplnění povinností apod.) informovat ihned příslušného didaktika katedry;
- ❖ zapojit studenta do dalších aktivit školy – projektů, exkurzí, soutěží, besed, DVPP aj;
- ❖ zpracovat hodnocení studentovy praxe dle metodických pokynů KPP;
- ❖ účastnit se seminářů pořádaných didaktiky příslušných kateder nebo KPP a spolupracovat s příslušnými oborovými didaktiky.

Praktická příprava budoucích učitelů spočívá na bedrech cvičných učitelů, za což jim patří náležité uznání a poděkování.